

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 653. Quid sit substitutione vulgaris, qualiter se extendat ad utrumque casum, tam quando primus institutus non potest, quam quando non vult adire hæreditatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

CAPUT IV.

De Substitutione.

Quest. 651. Quid & quotuplex sit substitutio.

1. **R** Esp. Ad primum: substitutio (cujus materiam ab utilitate & in scholis & curiis frequentia mirè deprædicatam vide apud Muller. *ad ff. de vulg. & pupill. subst. ib. 9. lit. n.*) largiùs sumpta, pro ut complectitur substitutiones, quæ etiam in codicillis; legatis, fideicommissis, donationis causâ mortis fieri possunt, definiri potest; quòd sit vocatio unius vel plurium loco alterius aut aliorum ad rem aliquam per ultimam voluntatem. ita ferè Covar. *in c. Raynuri. de testam. c. 16. §. 4. num. 1.* Molin. *tr. 2. d. 182. num. 1.* Dicitur primò: *vocatio*: quòd est quid latius quàm institutio, adèdque rationem generis subire potest respectu substitutionis institutioni, per quam, ut mox dicitur, etiam substitutioni præfilius acceptæ conveniat; è contra verò institutio in legatis, fideicommissis codicillis locum non habeat, sed solum in hæreditate. juxta *L. eam. quàm c. de fideicom.* Dicitur secundò: *ad rem aliquam*; ut quoque in codicillis, legatis, locum habere indicetur. Substitutio præfilius magisque propriè accepta; quòd sit subordinata institutioni secundi hæredis in defectum primi, seu primò instituti hæredis, dum nimirum is nollet, vel non posset adire hæreditatem. sumitur ex *L. 1. in pr. ff. de vulgar. subst.* Dicitur autem primò: *institutio*: cum substitutio non minùs sit institutio propriè talis, quàm prima institutio hæredis, vel etiam institutio simplex sine ulla substitutione facta. perque hoc ipsum differt, ut jam dictum, à substitutione generalius accepta. Dicitur secundò: *secundi hæredis*: quod vocabulum hic sumitur in tota latitudine, ita ut comprehendat omnium successivè vocatorum substitutiones, vocenturque omnes substitutiones secundæ seu secundi hæredis; que ut admodum omnes nuptiæ, etsi sint tertie vel posteriores, veniunt nomine secundarum nuptiarum; quia primas subsequuntur. Muller. *l. c. ib. 10. lit. y.* Wiestn. *h. t. num. 167.* Non tamen, ut Idem, omnes secundi instituti, seu secundo loco nominati hæredes; ut dum dicitur: Titius hæres est: Cajus hæres esto: dici possunt substituti; cum eo ipso non suppleant defectum prius scriptorum seu nominatorum.

2. Resp. Ad secundum: secundum varios modos, quibus, variasque conditiones sub quibus, & causas, ob quas fit substitutio, variè à variis dividitur strictè seu præfilius accepta substitutio. Et quidem communiùs dividi solet primò generaliter in directam & indirectam; directam dein in vulgarem, pupillarem, exemplarem, reciprocam seu breviloquam, compendiosam seu militarem. de quarum nunc singulis in particulari.

Quest. 652. Quid sit substitutio directa, quid indirecta.

R Esp. Directa est ea, quæ fit verbis directis respicientibus immediatè factum testatoris, sive quâ quis immediatè ab ipso testatore absque ministerio alterius intermedia personæ, puta, primi in-

stituti hæreditatem consequitur; ut dum testator dicit: hæredem instituo Titium, qui si hæres non erit (nimirum quia non vult, vel quia non potest) hæres meus sit Cajus: vel hæredem substituo Cajum, Indirecta seu obliqua, quæ & fideicommissaria dicitur, est, quâ quis hæreditatem consequitur, non immediatè ab ipso testatore, sed mediante ministerio primi instituti, juxta tamen dispositionem testatoris, dum hic primum institutum gravat, rogando seu mandando, ejusque fideicommittendo, ut hæreditatem ex toto vel ex parte substituto à se relinquat seu restituat, dicendo v. g. Lucium hæredem instituo, voloque ut is hæreditatem relinquat sempronio. ita cum communi Abb. *inc. Raynurius. h. t. Jason. rubr. ff. de vulg. & pupill. subst. Pirh. h. t. num. 6.* Et de substitutione indirecta infra, ubi de fideicommissis. hic solum notandum, quòd differat à directa in eo, quòd indirectè institutus detrahat quartam partem seu trebellianicam, de qua quoque infra; directè verò substitutus capiat totam hæreditatem sine diminutione. Pirh. *l. c. Reiffenst. h. t. n. 559.*

Quest. 653. Quid sit substitutio vulgaris, qualiter se extendat ad utrumque casum, nempe tam quando primus institutus non potest, quàm quando non vult adire hæreditatem.

1. **R** Esp. Ad primum: substitutio vulgaris est, quâ quis testandi capax quemvis hæreditatis vel legati capiendi capacem, cuius primo instituto in casus vulgares, impotentia & nullitatis subrogare potest. Covar. *de testam. c. 16. §. 4. n. 3.* Bart. *in l. 1. ff. de vulg. & pupill. n. 5.* Zoës. *ibidem. n. 1.* Pirh. *h. t. n. 61.*

2. Resp. Ad secundum: propter utrumque casum fieri potest, ut hæredem ex testamento habeat, & ne aliàs propter utrumque casum hæreditas caduca fiat & ad fiscum deveniat. juxta *L. unie. de caduc. toll.* in quo conveniunt omnes. potestque id fieri modo duplici; nimirum vel generalibus verbis utrumque casum comprehendendo, dum v. g. generaliter & absolute diceret: Titium hæredem instituo, qui si hæres non erit (qualiter ob utrumque casum potest esse non hæres) substituo Cajum. vel utrumque casum expressis & specificis verbis exprimendo, dicendo. v. g. Titium hæredem instituo, qui si hæres esse non vult, vel non potest, substituo Cajum. Quòd si verò unum casum tantum exprimat dicendo: Titium hæredem instituo, qui si hæres esse noluerit, substituo ei Cajum: adhuc substitutionem se extendere ad utrumque casum, cum communissima tradunt. Covar. *l. c. Molin. l. c. d. 187. num. 2.* Gomez. *var. resol. c. 3. num. 10.* Grass. *de success. v. substitutio. q. 1. num. 7.* Perez. *ad cod. tit. de vulg. subst. num. 3.* de Lugo. *Tom. 2. d. 24. n. 144.* Wiestn. *h. t. num. 169.* Reiffenst. *num. 562.* Hunn. *Styck. Barry & alii,* quos citat & sequitur Lauterb. *ad ff. cit. tit. §. 12.* item Muller. *ibidem,* citatis Alex. *vol. 1. conf. 2. col. 5.* Arumæ, *ad Inst. d. 8. ib. §. Menoch.*

Menoch. de *presump.* l. 4. *presump.* l. 5. num. 2. & c. Arg. L. *gallus ff. de liber. & posth. l. fin. c. de posth. inst.* Fundamentum hujus sententiæ est, quod dispositionem testatoris in uno casu ad alium extendi ex verisimili conjectura de illius mente rectè desumatur Arg. L. *in testamento ff. de R. j.* cum in ultimis voluntatibus potissimum mens & voluntas, quæ unicè in testamentariis dominatur, etiam conjecturata sit attendenda juxta L. *in conditionibus ff. de condit. & demonst.* verisimilis verò conjectura & rationalis præsumptio rectè sumitur à paritate rationis; nimirum ne testator intestatus seu sine hærede decedat, & censeatur fecisse actum elusorium & nullum, quæ ratio in utroque casu, nimirum impotentia & noletatis æquè militat; non enim est ratio major, cur testator substitutione sua intendens habere hæredem testamentarium, velit substituto obvenire hæreditatem, si institutus non velit, quàm si non possit adire eam. Nihilominus contrarium, nimirum vulgarem substitutionem factam expressè ad unum casum non posse extendi ad alium, tenent, et si minus, ut videtur, probabiliter, tam si spectes rationem quàm copiam DD. Harpr. ad §. 1. *Inst. de vulg. & pupill. subst.* Duaren. ad ff. *eodem c. 9.* Faschin. l. 4. *controv. c. 61.* Chifflet. *tr. de success. c. 11.* Mantic. *de conject. ult. vol. l. 5. tit. 1. num. 3.* & alii apud Muller. l. c. à quibus in contrarium allati textus allegari soliti intelligendi de casu, quo constat de contraria voluntate testatoris; nimirum alligantis illam ex speciali fortè & privata aliqua ratione uui ex prædictis casibus excludendo alterum. Objectiones verò ab iis in contrarium factas sufficienter dilutas vide apud Muller. l. c.

Quest. 654. Quid significet in substitutione vulgari dicta conditio: si institutus hæres non erit.

RESP. dicta conditio, quæ complectitur utrumque casum, pro diversitate personarum institutarum diversimodè accipienda. nam primo in hæredibus suis quamvis non denotet & importet; si hæres abstinerit ab hæreditate, seu non immiscuerit se hæreditati; cum suis statim ipso jure sit hæres. Struv. ad ff. *de vulg. th. 15. Lit. a.* Lauterb. §. 14. significare tamen etiam potest: si reipsa hæres non erit: dum nimirum decedit ante testatorem, vel dum à patre emancipatus repudiat hæreditatem; ac proinde simpliciter importat: si hæres non erit, intelligendo illis modis, quibus esse potest non hæres. Muller. ad Struv. l. c. *Lit. b.* Secundò in instituto hærede extraneo, quis sui juris est, importat seu significat: si ipse hæres non erit, nec alium statu mutato hæredem esse fecerit; si enim institutus liber factus fuerit servus, hæreditas acquiritur domino illius juxta §. *fin. Inst. de vulg. excluso substituto.* Tertiò; instituto extraneo, qui alieni juris est. V. g. filio familias, hunc habet sensum: si ipse hæres non erit, nec illi, in cuius potestate est, hæreditatem acquisiverit. *cit. §. fin.* siquidem si filio familias, quem scivisse esse sub patria potestate, substituit aliquem, filius familias adeundo hæreditatem, patrem suum, utpote per fictionem juris eandem secum personam, facit esse hæredem substituto interea excluso, & signoraverit institutum à se esse filium familias, substitutum cum patre illius in partem hæreditatis admitti juxta *cit. §. fin. & Vinn. ibid. num. 3.* ait Lauterb. l. c. §. 13. ubi etiam, quòd filio instituto repudiante R. P. *Leur. Jur. Can. Lib. III.*

hæreditatem contra voluntatem patris sui, hic adire nequeat hæreditatem excluso instituto, secundum Faschin. l. 4. *controv. c. 13.* & alios, contrarium, nimirum patrem præferri substituto, ex communiore opinione tenentibus Fusario Struv. Stryck.

Quest. 655. Quid sit effectus substitutionis vulgaris?

1. RESP. primarius effectus illius est, quod existente conditione, nimirum dum hæres suus abstinet ab hæreditate defuncti patris, aut etiam ante patrem testatorem moritur, aut jam emancipatus ei renunciat, vel etiam extraneus institutus eam morte præventus, vel lege prohibitus adire nequit, substitutus in re succedat in hæreditate, tantumque consequatur, quantum consecutus fuisset hæres primò institutus, cui substituitur; & sic per eum stet, ut testamentum & voluntas testatoris, quæ in instituto deficit sustineatur. Z. è. ad ff. *de vulg. num. 4.* Schneidev. *in l. 2. de vulg. subst. Pich. b. t. num. 61.* Wiestn. *num. 170.* cum communi Arg. L. *quamdiu ff. de acquir. & amit. hered. junctam l. 3. ff. de liber. & posth.* Ex bonis tamen propriis hæredis primò institui nihil consequitur, unde jam etiam oritur alter substitutionis effectus; nimirum, ut primò instituti hæres ei non succedant; cum hæreditatem ab instituto non aditam ad eus hæres transmitti leges non permittant. L. *unic. §. 5. c. de caduc. toll. nisi fortè institutus sit unus ex liberis testatoris; hic enim hæreditatem à se non aditam (non tamen positivè à se repudiatam) transmittit ad descendentes suos utriusque sexus, seu hi ab intestato ei succedunt beneficio L. *unic. c. de his qui ante apert. tab. Gomes. tom. 2. var. c. 3. num. 14.* Zoës. *in ff. de vulg. & pupill. inst. num. 4.* Canis & c. & alii, quos citat & sequitur. Wiestn. *b. t. num. 171.* Item substitutio impedit, quò minus cohæres, si forte talem adjunctum sibi habet institutus, eidem succedat in parte, in qua erat institutus, seu hæc pars ei accrescat; cum substitutio potior sit jure accrescendi, quòd aliàs est inter cohæres; quia substitutio est provisio alicujus in eum casum, quo institutus hæres non erit; jus verò accrescendi est provisio legis præsumentis testatorem, qui in casum deficientis instituti non providit sibi de substituto, voluisse unius ex cohæredibus portionem alteri accrescere, ne pro parte testatus, & pro parte intestatus decedat. Haunold. *tom. 2. de j. & j. tr. 7. num. 46.* Wiestn. l. c. distinguit nihilominus hoc postremum de Lugo. *tom. 2. de j. & j. d. 24. num. 145.* dum ait attendendum in hoc casu ad verba testatoris, ita ut, si instituerit plures seu cohæres, feceritque substitutionem dicendo: instituo Petrum & Paulum, & si vel Petrus vel Paulus defecerat, seu hæres non erit, substituo Joannem: portio unius deficientis illorum non debeat accrescere alteri, sed illi in ea præferendus sit substitutus Joannes. Si verò dixerit: si neuter fuerit meus hæres, vel si illi non fuerint mei hæres, substituo Joannem: portio unius deficientis prius accrescat alteri eorum; eò quòd tunc videatur exegisse defectum utriusque, ut intraret substitutus. Cujus tamen etiam contrarium probabile esse, si substitutus esset causa pia, & favore illius hanc præferendam dicunt apud de Lugo Bald. & Molin. *d. 183. §. 1.**

2. Tertius effectus substitutionis vulgaris est, quòd ex hærede suo & necessario faciat voluntarium;